

4. Keinoja tutkimusyhteisön ulkopuolisen rahoituksen tuotosten avaamiseksi

Tiedettä, tutkimusta ja opetusta rahoittavat kansallisella tasolla ministeriöiden, julkisten tutkimusrahoittajien ja säätiöiden lisäksi monet tutkimusyhteisön ulkopuoliset toimijat. Näihin kuuluvat yritykset, yhdistykset ja valtion tai kunnallishallinnon organisaatiot. Myös yksittäiset kansalaiset voivat osallistua rahoitukseen esimerkiksi joukkorahoitettavassa tutkimuksessa. Tämän suosituksen tarkoituksena on valottaa hyviä käytäntöjä, joilla tutkimusyhteisön toimijat voivat edistää tämäntyyppisellä rahoituksella tehtävän tieteen, tutkimuksen ja opetuksen avoimuutta tai muuten hyödyntää avointa tiedettä ja tutkimusta tutkimusyhteisön ulkopuolisen rahoituksen lisäämiseksi.

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä ovat:

- ulkopuolisen rahoituksen hyödyntäminen avoimuuden infrastruktuurien ja tukipalveluiden kehittämisessä
- tietoisuuden levittäminen avoimesta tieteestä tutkimusyhteisön ulkopuolisille organisaatioille
- tutkijoiden ja opettajien kouluttaminen, ohjeistaminen ja tukeminen yhteistyössä tehdyn tutkimuksen avaamisesta
- tutkijoiden ja opettajien liikkuvuuden kannustaminen.

A) Tutkimusyhteistyö

Tutkimusyhteisön ulkopuolinen rahoitus voi olla merkittävässä roolissa jo avoimuutta tukevien infrastruktuurien kehittämisessä ja ylläpidossa. Hyvä esimerkki on Turun yliopiston ja Pfizerin yhteistyössä kehittämä Punkkilive, jossa yritysrahaa on hyödynnetty kansalaisia osallistavaa tiedettä tukevan sovelluksen kehittämisessä. Hieman vastaavalla tavalla tutkimusyhteisön ulkopuolista rahoitusta voisi hyödyntää myös avoimuuden tukipalveluiden rahoittamisessa tarjoamalla näitä tukipalveluita ulkopuolisten toimijoiden käyttöön rahaa vastaan.

Varsinaisista ulkopuolisten rahoittajien tuella tehdyistä tutkimustuotoksista helpoiten avattavissa ovat opinnäytetyöt, jotka on tehty esimerkiksi yrityksen tai muun organisaation kanssa yhteistyössä tai jopa osana organisaatiossa tehtävää työtä ja joihin organisaatio saattaa olla tarjonnut esimerkiksi omaa dataansa tutkimusaineistoksi. Koska opinnäytetyöt ovat jo lain perusteella julkisia, ulkopuolisella rahoittajalla on usein pienempi kynnys sallia myös opinnäytteen avaaminen. Tietoisuutta opinnäytetöiden avaamisesta olisikin hyvä levittää mahdollisille yrityskumppaneille, kun taas opinnäytteiden ohjaajat tarvitsevat ohjeistusta ja tukea ulkopuolisten organisaatioiden kanssa yhteistyössä tehtyjen opinnäytteiden avaamiseen.

Muissa tutkimushankkeissa tuotosten avaaminen voi olla kohtalaisen helppoa, mikäli yrityksen tai muun organisaation rahoitusosuus hankkeessa on pieni eikä sille näin ollen synny yksinoikeutta hankkeen tuotoksiin. Mikäli ulkopuolisen organisaation rahoitusosuus tutkimushankkeesta on suuri, tilanne vaihtelee sen mukaan, onko organisaatio yritys vai julkishallinnon tai kolmannen sektorin toimija. Julkishallinnon ja kolmannen sektorin toimijalle tulosten avaaminen voi olla helpompaa ja etenkin julkishallinnon tapauksessa jopa vaatimus, kun taas yrityksen intressinä usein on salata ainakin osa tutkimustuotoksista. Tällöinkin hyvin tehtyjen sopimusten avulla voi olla mahdollisuus avata ainakin jotain tutkimustuotoksista ja jopa tutkimusdatasta vähintään tutkimuskäyttöä varten.

C) Joukkorahoitus

Joukkorahoitus on vielä hyvin uusi rahoitusmuoto tutkimuksessa ja opetuksessa, mutta esimerkiksi [Knowledge Unlatched -projektissa](#) on onnistuneesti kerätty monesta lähteestä rahoja kirjamuotoisten tutkimusjulkaisujen avaamiseen. Tulevaisuudessa joukkorahoitus voisi olla yksi muoto esimerkiksi paikallisesti tärkeän tutkimuksen ja oppimismahdollisuuksien tekemiseen ja avaamiseen.